

בסיעתא דשמיא

שיעורים בכומדות וחסידות

שנאמרו בבית המדרש "בית אהרן"
רחוב הרב ברים 5 ביתר עילית

הרב שמעון שפיצר שליט"א

מחבלי משיח יוצלו לרווחה

ניתן לשמוע בקו ישיר 0732951337

www.kolhalashon.com

ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון

03-6171111

להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון

www.kolhalashon.com

מדור שבת קודש מחבלי משיח יוצלו לרווחה

המקיים שלוש סעודות בשבת ניצול משלוש פורענויות

הזמן גרמא לחרוג מהסדר הקבוע ולעסוק בענין אחד הנוגע לימים אלה. בזמר "מה ידידות" אנו אומרים "כל המתענגים בה, יזכו לרוב שמחה, מחבלי משיח יוצלו לרווחה". חז"ל גילו לנו שקודם ביאת המשיח יבואו פורענויות קשות לעולם, ודימו אותן הצדיקים לחבלי לידה, כי כל פעם לפני שבא אור חדש לעולם, יש קודם לכן צער ומכאוב, וזאת מפני חטאו של אדם הראשון. והובא במסכת סנהדרין (צח, ב) מכמה אמוראים שהיו אומרים "ייתי ולא איחמיניה" [הלוואי שיבוא המשיח, אך לא אראנו, כלומר שלא יבוא בזמני], כל זה מפני שיראו מגודל הצרות שיהיו בעולם קודם ביאתו.

אמנם ידוע מה שאמר הרה"ק מליזענסק זיע"א שכבר לקח על עצמו את כל חבלי המשיח, וכן מה שאמר הרה"ק מבוטשאטש זיע"א שהצרות יהיו בעיקר ברוחניות. ברם, איך שלא יהיה, חבלי משיח הוא דבר שחז"ל נבאו עליו, ועל זה אנו אומרים, שהמענג את השבת יינצל מאותם חבלי משיח, כי הגם שיהיו צרות לכלל, יתכן שהאדם הפרטי יינצל מהן. ודבר זה מיוסד על מאמר הש"ס (שבת קיח, א): אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המקיים שלוש סעודות בשבת ניצול משלוש פורענויות: מחבלו של משיח, ומדינה של גיהנם, וממלחמת גוג ומגוג.

ובכתבי האריז"ל מבואר שהוא לפי הסדר, המענג לילו של שבת ניצול מחבלו של משיח, המענג את יומו ניצול מדינה של גיהנום, והמענג באת השבת בזמן סעודה שלישית ניצול ממלחמת גוג ומגוג. ואכן מהאי טעמא מנגנים הזמר "מה ידידות" שבו אומרים "כל המתענגים בה וכו' מחבלי משיח יוצלו לרווחה" בליל שבת דווקא.

מי שיש לו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימינו

ובספר "פרי צדיק" (פרשת שמיני) כתב לתמוה איך יתכן לומר לבני ישראל לדורותיהם שעל ידי שיענגו את השבת ינצלו מחבלי משיח, הרי חבלי משיח יהיו רק באותו דור של קודם ביאת המשיח בלבד. ויותר פלא, שבעל המימרא הוא בר קפרא שהיה בימי רבי, ובסנהדרין (צז, ב) אמרו

ז"ל שקודם לשמונים וחמישה יובלות לא יבוא משיח, ולפי חשבון הזה היה דורם כמאתיים שנה קודם זמן ביאת המשיח, ואיך אמרו על דורם ניצול מחבלו של משיח.

וכתב ליישב: אך הענין הוא על דרך שאמרו ז"ל (שם צב, א) כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, דהיינו שכל נפש מישראל יש בכוחו לבנות המקדש בפנימיות עם מדת ימיו הגם שבפועל הוא מנוע מהכלל, עם כל זה ברוחניות יש מציאות בנין בית המקדש בכל נפשות ישראל בפרט, וממילא גם התיקונים מחבלו של משיח ומלחמת גוג ומגוג ישנם גם כן ברוחניות בכל פרט נפש.

וכן כתב במקום אחר (פרשת וישב): הגם שמשיח בן דוד יש זמן וקץ אימתי יבוא, אבל בחינת אורו של משיח ישנו בכל דור כדאיתא (שם צח, ב) מה שמו [של משיח]? דבי ר' שילא אמרי שילה שמו, דבי ר' ינאי אמרו ינון שמו, דבי ר' חנינה אמרו חנינה שמו. ובודאי אמרו על רבם, ובכל הכנסיות של תלמידי חכמים נמצא התגלות אורו של משיח ואמרו כל אחד על רבו.

וביאר הצדיקים (עי' בית אהרן לכ"ב תמוז) שמי שמזכך עצמו כראוי, זוכה לאותו אור שיעטוף את כל העולם כולו כשיבוא המלך המשיח. וסיבת הדבר, כי כל אדם הוא עולם קטן, ועולם קטן זה שרוי בגלות, שהרי נפשו נמצאת במאבקים תמידיים ונמשכת לקנאה תאוה וכבוד, לעצלות ועעבות וכו', וכשהאדם מזכך את עצמו בתכלית הזיכוך ונעשה דבוק בבוראו עד שהגוף אינו מפסיק יותר בינו לבין אביו שבשמים וכל המאבקים התמידיים פוסקים, הרי הוא זוכה לאורו של משיח. הצדיקים שהגיעו למדרגה זו זכו לכך, הם נמצאו בכל עת בבית המקדש ונתקיים בהם עוז וחדוה במקומו, ואף חידשו חידושים נפלאים, כי היתה להם לשכת הגזית.

שמחתי באומרים לי בית ה' נלך

בספר "נפלאות הרבי" (תרע"א אות ר"ן) כתב: דודי זקני הרב אוהב ישראל מאפטא נחלה בייאוש ל"ע (במשך תקופה סבל ממחלה של דכאות הנפש), ונתרפא. אחר זה ראה זקני הט"ז בחלומו, ושאל אותו הט"ז: למה לא הבאת קרבן תודה? אמר לו: הבית המקדש חרב ואיך אביא תודה? אמר הט"ז: בלובלין יש בית המקדש מעט - סע לשם וספר את הנס שהתרחש לך וייחשב לך כקרבן תודה. שאל את הט"ז: וכי דרכו של הבעש"ט כבר היתה בימיך עד שאתה אומר לנסוע לובלינה אל החוזה? אמר לו הט"ז:

היו יחידי סגולה שנהגו בדרך הבעש"ט ואחד מהם אני הייתי, ורמזתי זאת באבן העזר סימן כ"ה על הפסוק שוא לכם משכימי קום.

הא לך ממעשה זה שאצל הצדיק בית המקדש בנוי, וכשנוסעים אל הצדיק, נחשב הדבר כעליה לרגל אל בית המקדש. וכבר מבואר כן בזוה"ק, דאיתא בזוה"ק על הפסוק "יראה כל זכורך את פני האדון ה'", מאן פני האדון ה'? דא רשב"י. היינו כי אצל הצדיק אפשר להרגיש קריבת אלוקים כמו בבית המקדש, אצלו אפשר להשיג כפרת עוונות כמו בבית המקדש, ואצלו אפשר לבוא להודות כמו בבית המקדש. והיינו כאמור, כי אדם פרטי זה שזיכך את עצמו עד הסוף, אינו שרוי יותר בגלות, והגם שכל העולם עדיין בגלות, הוא כבר זכה לגאולה ולאורו של משיח.

משל לתינוק שלא חטא

משל לדבר: יתכן מצב קשה בבית שמוציא את כולם משלוותם, זה אומר מזמורי תהלים, זה מתרוצץ מצד לצד, זה צועק מגודל הלחץ וכן הלאה. ובאותה עת יושב לו התינוק הקטן על הארץ עליז ושמח, משחק במשחקיו ומשורר לעצמו. וכל-כך למה? משום שאין לו דעת ואינו מבין את גודל הצרה שפקד את הבית. הוא אמנם נמצא באותו בית, אבל כל הצער אינו נוגע אליו כלל.

והאמת שאין זה רק מפני שאין לו דעת, אלא גם מפני שהתינוק עדיין חי עם האמת (כידוע שהרבה אמיתות אפשר ללמוד מהתנהגות התינוק שעדיין לא חטא ולא עיוות את מחשבותיו), והאמת היא שאין מה לדאוג ולהיות בצער, כי הכל מאת ה' והוא טוב ומטיב לכל ורחמיו על כל מעשיו, ואמנם הצדיק מגיע למדרגה ששום צער אינו נוגע אליו על ידי עבודה והזדככות בשונה מהתינוק שהוא ללא בחירה כלל.

ביאור הדבר על-פי המבואר באוה"ח הק' שיש חילוק בין נשמת הצדיק קודם שבא לעולם לבין נשמת הצדיק לאחר שבא לעולם וחזר לכור מחצבתו. התינוק נשמתו עדיין נמצאת במקום הטבעי שלה, ולאחר מכן כשהוא נעשה בר חיובא, פוקדים אותו נסיונות החיים, וכשהוא מתגבר על כל נסיונותיו, אז הוא נעשה מזוכך כל-כך עד שחוזר להיות כתינוק בן שנה, וכפי שכתוב אצל שאול המלך שהיה נקי בלא חטא כתינוק בן שנה. זוהי עבודת כל נשמה, לחזור למקומה הטבעי לאחר כל תהפוכות החיים.

עכ"פ זהו היסוד, הגם שיש גלות בעולם, יתכן שיהיה האדם הפרטי במצב של גאולה. כך מספרים על הרבה מהעובדים יראי ה' ששהו בתוך המיצר

בגיטו ווארשא או בארץ ישראל כשהפורעים הערבים הפעיצו ללא רחם והמשיכו לעסוק בעבודתם כאילו שום דבר אינו נוגע אליהם. מציאות זו קיימת בכל דור ואצל כל אדם לפי מדרגה. יידע האדם שיתכן שתשתולל מלחמת עולם בעולם ולא תהיה נוגעת אליו. לזה קוראים "אורו של משיח". בחוץ שורר חושך, ובפנים בתוך נפשו פנימה – הגאולה כבר באה.

בין אור לחושך

אכן כאן המקום להעיר שאין הכוונה לאותם אנשים שקשה להם להתמודד עם מצבים קשים ומחליטים בעקבות כך לחיות בהכחשה, והרי כאלה ישנם הרבה מאוד, וכגון מי שנפל לבור של חובות, שלאחר שמנסה כמה פעמים לצאת ממנו ואינו מצליח, הוא מחליט לסגור פינה זו במוחו ולהסיח את דעתו מכל העניין, וכשאחד המלווים מתקשר אליו וצועק בחמת זעם: "התחייבת לפרוע לי בזמן! אתה לזה רשע ולא ישלם!" הוא מרחיק את השפופרת מאזנו וממשיך ללמוד. וכן ישנם הרבה שמכחישים את הקשיים שלהם או את המצבים הקשים הפוקדים את העולם, ודי למבין.

אנשים אלו לא זכו לאורו של משיח, אלא להיפך, נפלו ליאוש. כיון שלא היה להם כוח להתמודד עם מצבם, החליטו להסיח את דעתם. החילוק בין אלו לאלו הוא, שאלו עושים את הדבר שמוטל עליהם ואלו אינן עושים. זה ששקוע בחובות יש דבר מה שמוטל עליו לעשות (אין הכוונה ללוות מאנשים אחרים, שהרי לא יהיה לו מאיפה להחזיר, אך בוודאי יש מה שהוא יכול לעשות ומחויב לעשות), והוא מסיח את דעתו כדי להשתמש מזה ולהמשיך לעשות מה שהוא רוצה. כזאת לא מצאנו אצל הצדיקים יראי ה'. הללו ביטלו רצונם מפני רצון קונם, ולגודל ביטולם ודביקותם, יכלו להמשיך בסדר יומם מבלי להרגיש שום צער ומכאוב.

ערכת נר למשיח

ובחזרה לשאלתו של רבי צדוק, מה זה שאמרו חז"ל שכל המענג את השבת ניצול מחבלי משיח, הרי חבלי משיח לא יהיו בכל דור כי אם בדור האחרון קודם ביאת המשיח. התשובה היא שאורו של משיח יכול להאיר בכל דור אצל האדם הפרטי הראוי לכך (ואף האדם הפשוט שאינו במדרגת צדיק, יכול לקבל ממנו טעימות ברגעים של התעלות), ועבודת האדם היא להזדכך באופן שנשמתו אכן תאיר מאורו של משיח, וכדאיתא בבית אהרן בפירוש הפסוק "ערכת נר למשיח", שעל האדם לתקן חלקו עד שייחשב מבחינתו כאילו הגיע המלך המשיח, ואז ירגיש בנפשו שמחת הגאולה.

הן כל אחד שהצליח להשתחרר על ידי יגיעה ותפילה מאיזו התנהגות בלתי ראויה ולצאת לחופשי מכבלי גופו, מרגיש גאולה באותו תחום והנקרא שהמשיך לאותו חלק בנשמתו אורו של משיח. כל אחד יכול לראות זאת ולהרגיש זאת, כי זו מציאות.

שלוש פורעניות כנגד שלושה שורשי החטא

מבאר רבי צדוק: יש שלושה שורשים שגורמים לאדם לחיות בגלות, והם: הקנאה והתאוה והכבוד, אשר מביאים את האדם לכל מיני עבירות, וככל שיצליח האדם להשתחרר משלושה אלה, כך ירגיש תחושת גאולה. ובכן, אלו דברים יכבסו את הנפש משלושה אלה? חבלי משיח, דינה של גיהנום ומלחמת גוג ומגוג. שלושה כנגד שלושה. ונמצא שככל שיוסיף האדם להסיר מלבבו קנאה ותאוה וכבוד, כך יחסוך מעצמו חבלי משיח, דינה של גיהנום ומלחמת גוג ומגוג, שהרי לא יבואו אלא לכבס את הנפש משלושה אלה.

עונג שבת מסיר את שורשי החטא

והנה מי ששומר את השבת כהלכתה ומענגה, הלא נעשה דבוק על ידי בן בהקב"ה, ונזכר שהקב"ה מנהג את העולם, ושאינן האדם יכול ליטול שום דבר לבד, ושאינו יכול להושיע את עצמו, ושאינו יכול לקחת תענוגים לבדו, לא תענוגים של תאוות ולא תענוגים של כבוד. האדם מחפש כבוד מפני שנפשו רעבה, אילו היתה שבעה, לא היה זקוק לכך ולא היה צריך אפילו שיידעו שהוא קיים בעולם. וכמו שהתבטא פעם החזון איש על שני גדולי עולם שהעניקו חמה בצווארם, הפרי מגדים ועוד אחד גדול בן דורו, שהשני ידע שהאנשים מכבדים אותו ולעג על כך, ואילו הפרי מגדים לא העלה אפילו בדעתו שיש מי שמכירו ומכבדו. הנה כי כן, אדם כזה חי בעולם מלא תענוג, וכשאחד קורא לו ואומר בוא ותקח תענוג משם, אין הוא מבין על מה הוא מדבר, הלא משוגע אני צריך להיות בשביל לעזוב את התענוג שיש לי בשביל ספק תענוג שאתה מציע לי.

בשבת קודש כשהיהודי נוטל איזה דבר עונג ואומר לכבוד שבת קודש, הרי הוא כאומר: עונג מקבלים מן השבת ולא משום דבר אחר. וכל העושה כן, ניצול ממילא מחבלי משיח, מדינה של גיהנום וממלחמת גוג ומגוג. כל כמה שיוסיף לענג את השבת, דהיינו שיזכיר לעצמו שהעונג בא מן השבת, תתחזק האמונה בלבו ויוסרו ממנו הקנאה והתאוה והכבוד, כי יזכור שכולם שקר וכזב אשר מקורם ביצר שאורב לו ומבקש להמיתו.

המקנא אתה לו?

נזכר אני במעשה בשני בחורים בישיבה שלמדו בחברותא כאשר האחד חזק מהשני בהרבה, בתפיסתו, בהבנתו ובשאר כשרונותיו. אך השני היה חזק ממנו ביכולתו לשמור על הזמנים ועל הסדר ולשמור על קרירות הרוח. הרגיש אז המשגיח בישיבה שהראשון לחוץ מאוד מזה שהשני חזק ממנו בשמירת הזמנים והסדר ומתקנא בו. קרא לו המשגיח ואמר לו: רואה אנכי שאתה מקנא בחברך והשנאה מפעפעת בלבך. הרגע נא! איך ברמה שלו בכלל, מה יש לך לקנאות בו?

מה פשרו של מעשה זה? המשגיח אינו נמצא בעולמם של הבחורים, הוא רואה את הדברים מלמעלה. לכן הוא אומר לאותו בחור: איני מבקש ממך שתתחזק באמונה, איני מבקש ממך שתעבוד על עצמך לזוטר, אך אינני יכול לזוטר למה אתה חי בשקר כזה?

זה מה שמתרחש אצלנו בשבת קודש, אנו מקבלים אז הסתכלות נכונה יותר על התנהלותנו בימות החול. הנה האדם כועס על חברו כי עד כה היה הוא היחיד בקהילתו שהתפרנס ממלאכה מסוימת ועכשיו נכנס חברו גם כן לתחום זה. "חוצפה היא! הוא הביט אחרי, לקח את הרעיונות שלי ופתח עסק משלו – היתכן?! הלא הלכה מפורשת היא בשולחן ערוך שאסור להשיג גבול!".

למה אתה מקנא כל-כך בחברך? למה אתה שונא אותו? הרי אינך בעולמו בכלל! אתה רחוק כל-כך ממנו! הירא אתה מחברך?! מה הקשר?

השבת נותנת כוח לאדם לראות שאין שום סיבה לקנא באחרים, כי כל אחד נמצא בעולם אחר ואין אחד נוגע במה שמוכן לחבירו. כשהאדם שומר את השבת ומענגה, הוא מקבל שכר בזה העולם, ומה הוא אותו שכר? שלא יאבד את עשתונותיו כשיראה את חברו מצליח. אמנם כן, ברגע הראשון תערער עליו שלוותו שהרי בשר ודם הוא, אך מיד יהיו לו המילים הנכונות לאמרן לעצמו ולהרגע. השבת מצילה את האדם מחבלי משיח.

סוד מדוע על ידי ועשה טוב

יתירה מזו: הן האדם חי בזה העולם בעל כרחו, מדוע אפוא הוא צריך לסבול? למה הוא צריך להפגע על כל צעד ושעל מכל מה שאומרים לו? הלא יוכל להסיר מלבו קנאה ותאוה וכבוד ויחיה חיים מאושרים ושלווים! התשובה היא שלהסיר קנאה ותאוה וכבוד הוא דבר קשה מנשוא, והוא

בבחינת חבלי משיח, ולכן האדם מעדיף לוותר על אורו של משיח ובלבד שלא יצטרך להתייטר כל-כך.

אומר הקב"ה לאיש הישראלי: במקום להלחם בימות החול עם מחשבותיך ולסבול חבלי משיח, תשקיע ביום השבת, תענג את השבת, תקרא סיפורים של אמונה והשגחה פרטית, תשיר שירות ותשבחות וכן הלאה, ממילא יסוד ממך הרע. זהו כל המענג את השבת ניצול מחבלי משיח, היינו שלא יצטרך לסבול את חבלי המשיח שלו עצמו כדי להגיע לאורו של משיח. אין לו לאדם לתת אפוא לשבת לחלוף מאחוריו, כי אם יעשה כן, יהיה אחד מהשנים: או יישאר בגלות עם הקנאה והתאוה והכבוד, או יסבול חבלי משיח בימות החול.

עונג ליל שבת דווקא

מוסיף רבי צדוק: הסיבה שמחבלי משיח ניצולים על ידי שמענגים לילו של שבת דוקא, כי הנה האריז"ל כתב שליל שבת הוא כנגד יצחק אבינו שמידתו מידת היראה, והנה לכל מידה יש גם את הפסולת שלו, ולמשל פסולת האהבה שהיא מידתו של אברהם היא התאוות, ולכן יצא ממנו ישמעאל שהיה שטוף בזימה. וכמו כן פסולת היראה שהיא מידתו של יצחק, היא רציחה, ולכן יצא ממנו עשו.

מבאר רבי צדוק בזה הלשון: סעודת הלילה נגד קדושת יצחק אבינו ע"ה, ומדתו ראשית חכמה יראת ה', ועל ידי זה ניצול מחבלו של משיח שהוא נגד הפגם של קנאה שהוא הפסולת ממדת יצחק בחינת עשו, כעס ורציחה שבא מצד קנאה ושנאת חנם. וזהו ענין חבלו של משיח.

ומוסיף עוד כי דווקא היגיעה להסיר קנאה ושנאה נחשבת לחבלי משיח כדאמרינן בכתובות (ק"ב, ב): "דור שכן דוד בא בו, קטיגוריא בתלמידי חכמים", ופירש רש"י: קטיגוריא - הרבה מסטינים ומלמדים חובה יעמדו עליהם, והיינו מפני שמקנאים זה לזה.

נמצא שכאשר היהודי אוכל סעודת ליל שבת, הוא מקבל כוחו של יצחק שהוא תיקון מידת היראה, וכשהוא מתקן ענין הקנאה ושנאה, הוא גורם לכך שלא יצטרך לסבול את כל היסורים שנובעים מפסולת היראה.

אמור מעתה לענין מה שאמרו הצדיקים שחבלי משיח יהיו ברוחניות, שהרוחניות והגשמיות תלויות זו בזו, כי אם יסיר האדם מלבו קנאה ושנאה, ממילא לא יזדקק לחבלי משיח הגשמיים.